IS-SINEDRIJU

Ġie li smajna, l-aktar fil-priedki ta' żmien il-Passjoni, fuq is-Sinedriju tal-Lhud li ta s-sentenza tal-mewt lil Kristu. Dan is-Sinedriju nistħajluh bħal Qorti. Imma x'kien sewwa? X'setgħa kellu? Kif kien jaħdem?

Sinedriju hi kelma Griega *sinedrion*, li daħlet fil-Lhudi mwaħħar *sanhendrin* u tfisser "laqgħa ta' kunsilieri, senaturi, mħallfin." Il-Lhud kellhom is-sinedriju l-kbir, li kellu l-ogħla setgħa, u sinedriji oħra żgħar ta' setgħa inqas. X'uħud jaħsbu li s-sinedriju beda fi żmien Mosè, imma dan ma jistax ikun, għax fl-istorja tal-Lhud qatt ma jissemmew qabel l-aħħar żmenijiet. U għalhekk il-kotra tal-għorrief illum iżommu li s-sinedriju beda fl-aħħar mitt sena qabel Kristu. Fi żmien il-Makkabin jissemma bosta drabi l-kunsill tal-poplu (2 Makk. 1, 10; 4, 44; 11, 27), u dan aktarx kien dak li żmien wara kienu jgħidulu sinedriju.

Is-Sinedriju l-kbir kien magħmul minn 71 membru, jiġifieri president u 70 membru. Jekk xi drabi l-Lhud isemmu 72 membru, dan ma kienx is-sinedriju, imma laqgħa ta' għorrief Lhud tat-tieni seklu wara Kristu.

Il-president tas-Sinedriju kien ikun dejjem il-qassis il-kbir. Fil-kawża ta' Kristu, il-laqgħa saret għand Qajfa, il-qassis il-kbir (Matt. 26, 3. 57; Mk. 14, 53. 60; Lq. 22, 54). U meta l-Appostli kienu arrestati talli kienu jxandru 'l Kristu, kien ikun il-qassis il-kbir li jkellimhom, iheddidhom u jikkundannahom; ara Atti 5, 17. 21; 7, 1; 9, 1; Sawlu jitlob il-permess tal-qassis il-kbir biex jarresta l-insara ta' Damasku; 23, 2 il-qassis il-kbir jamar li jagħtu daqqa ta' ħarta lil Pawlu. Il-membri tas-Sinedriju kienu: 1. l-ewwelnett dawk kollha li kellhom it-titlu ta' qassis il-kbir jiġifieri l-qassisin il-kbar u dawk li darba kienu kapijiet tal-qassisin u ma baqgħux, bħalma kien Anna fi żmien il-Passjoni ta' Kristu. Mal-qassisin il-kbar kienu mdaħħlin ukoll oħrajn minn dawk il-familji li minnhom ġejjin il-qassisin il-kbar. Dawn jissemmew f'Atti 4, 6. 2. Kienu membri tas-Sinedriju wkoll il-għorrief tal-Liġi. Dawn kienu aktarx kollha Farisin, kienu jistudjaw il-Liġi ta' Mosè bl-irqaqat kollha u l-kelma tagħhom kellha setgħa kbira. Jissemmew bosta drabi fil-Vanġelu, u Kristu jċanfarhom, għax kien jidhrilhom li huma nies tajba billi jħarsu l-irqaqat tal-Liġi u mbagħad jiksru l-liġi t'Alla. 3. Membri oħra kienu *x-xjuħ*, li setgħu jkunu qassisin jew sekulari, nies magħrufa u ta' ġieħ fost il-poplu. Is-sultan ma kienx membru tas-Sinedriju, għaliex il-Lhud kellhom f'moħħhom li l-kelma tas-sultan u la kienu jistgħu jmorru kontra tagħha u lanqas joqogħdu għaliha għal wiċċ is-sultan.

Fil-laqgħat il-membri kienu joqogħdu nofs dawra. Fin-nofs kien joqgħod il-president u ma' ġenbu kienu joqogħdu dak ta' wara l-president u li joqgħod floku meta ma jkunx hemm u l-ieħor aktarx li kien għaref tal-Liġi. L-oħrajn kienu joqogħdu skond id-dinjità tagħhom. Kienu joqogħdu bil-qiegħda fl-art, b'saqajhom imsallbin. Magħhom kien ikun hemm xi qaddejja u kittieba.

Il-laqgħat tas-Sinedriju kienu jsiru kuljum, barra mis-Sibtijiet u l-festi. Il-ħin tal-laqgħat kien mis-sagrifiċċju ta' fil-għodu sas-sagrifiċċju ta' fil-għaxija. Mela l-laqgħa tas-Sinedriju għand Qajfa bil-lejl meta qabdu 'l Kristu kienet kontra l-liġi.

Is-Sinedriju kien jiltaqa' Ġerusalem

f'sala li kienu jgħidulha "s-sala tal-Kunsill" jew "il-Kunsill". Jaħsbu li kienet in-naħa tal-lbiċ tal-bitħa ta' ġewwa tat-tempju. Iżda 40 sena qabel il-waqgħa tat-tempju fis-sena 70 is-sinedriju beda jiltaqa' f'post igħidulu "ħwienet", iżda fejn kien dal-post ma nafux. Jaħsbu li kien fil-loġoġ ta' madwar it-tempju. Wara s-sena 70 is-sinedriju kien meħud fil-belt ta' Jamnija, xi 26 mil lejn il-punent ta' Ġerusalem. Imma ma kienx is-sinedriju ta' qabel, għax wara l-gwerra l-kbira ma kienx baqa' bħala membri ħlief il-għorrief tal-Liġi, li ħadu f'idejhom it-tmexxija tal-ħajja reliġjuża kollha tal-poplu.

Is-Sinedriju, li kien qisu l-Parlament u l-Qorti tal-Lhud, kellu setgħa kbira daqs tas-sultan. Il-kawżi kbar ħadd ma kellu dritt jismagħhom u jaqtagħhom ħliefu. Hekk, jekk biċċa kbira mill-poplu taqa' fl-idolatrija, xi kawża kontra profeta falz jew kontra l-qassis il-kbir, il-mankamenti tal-ġisem li minħabba fihom wieħed ma kienx jista' jsir qassis, ħlas ta' taxxi, it-tifsir tal-liġi ta' Alla, kienu kollha ħwejjeġ li jaqgħu taħt is-setgħa tas-sinedriju.

Kwistjoni kbira bejn l-għorrief hi din: Kellhom il-Lhud fi żmien Kristu s-setgħa li jikkundannaw għal mewt? Nafu fi żgur li meta Pilatu qal lil-Lhud: "Ħuduh u agħmlu ħaqq minnu skond il-Liġi tagħkom", il-Lhud weġbuh: "Ma għandna jedd noqtlu lil ħadd". Mela fi żmien Kristu s-sinedriju ma kellux setgħa jagħti l-piena tal-mewt. Iżda f'każ ta' delitt reliġjuż, is-sinedriju kellu d-dritt jeżamina l-każ skond il-Liġi ta' Mosè, u għalhekk xi wħud jaħsbu li s-Sinedriju kellu s-setgħa jagħti s-sentenza tal-mewt, imma din is-sentenza kellha tkun imwettqa mill-gvernatur Ruman, inkella ma tkun tgħodd xejn. U l-Gvernatur Ruman, ma għandniex xi ngħidu, kien jista' jħassar is-sentenza tal-Lhud. Issa dan hu li ġara fi żmien Kristu. Is-Sinedriju ta s-sentenza tal-mewt, iżda din is-sentenza ma kienet tiswa xejn. Għalhekk marru għand Pilatu biex iwettaq is-sentenża tagħhom. Pilatu ried jisma' l-kawża mill-ġdid, ra li Kristu ma kellux ħtija u ried jeħelsu, u ma ħelsux mhux għax ma setgħax, imma għax beża' mil--Lhud. Tassew li San Stiefnu kien ikkundannat u maqtul mis-Sinedriju, imma dan ġara bi storbju u f'taħbila kbira mhux b'sentenza. U r-Rumani ma ħabbtux rashom u ma tkellmu xejn. Iżda meta, xi żmien wara, il-qassis il-kbir Ananus ikkundanna għal mewt lil San Ġakbu, kien imneħħi mill-post ta' qassis il-kbir.

Barra mis-Sinedriju l-kbir kien hemm sinedriji oħra żgħar taħt il-ħakma tas-Sinedriju l-kbir. Kien hemm tnejn Ġerusalem u wieħed f'kull belt li fiha mill-anqas mija u għoxrin kap tal-familja. Fil-bliet u rħula żgħar il-kawżi żgħar kienu jinqatgħu minn kunsill ta' tliet imħallfin. Dawn is-sinedriji żgħar kienu bħal qrati fejn isiru kawżi li ma kienx jarahom is-sinedriju.

L-imħallfin ta' dawn il-kawżi kienu meqjusin flok Alla u l-ħaqq tagħhom kien il-ħaqq t'Alla li ma kienx jista' jitbiddel anqas jitħassar. Għalhekk xi drabi l-imħallfin igħidulhom allat.

Il-kawżi kienu jsiru fil-għodu biss. Il-kawża tinqata' dak in-nhar stess li ssir u l-kastig jingħata fil-ħin. Imma jekk delitt ħaqqu l-mewt, ma kinetx tista' ssir il-kawża, tingħata s-sentenza u l-piena f'jum wieħed. Anqas ma kienu jistgħu jsiru kawżi tal-mewt bil-lejl.

Il-Qorti, sa min żmenijiet qodma, kien isir ħdejn il-bieb tal-belt fejn l-aktar li tinġema' n-nies. Iżda maż-żmien, il-Qorti beda jsir f'bini għal t'apposta, bħalma jsir illum kullimkien. Meta l-Palestina kienet taħt il-ħakma Rumana, il-Qorti kien isir fil-palazz tal-Gver-

natur, li jgħidulu pretorju. Fil-pretorju ta' Pilatu kien meħud Kristu (Matt. 27, 27; Mk. 15, 16) u fil-pretorju wkoll kien meħud Pawlu (Atti 23, 35; 25, 23).

Il-kawżi kienu jsiru bi ftit kliem. Min iħarrek u l-imħarrek, li llum bil-kliem tal-Qorti jgħidulu l-attur u l-konvenut, jidhru quddiem l-imħallef; l-imħarrek in-naħa tax-xellug ta' dak li ħarrku. Ix-xhud kienu meħtieġa bil-fors; mill-anqas tnejn jew tlieta li qabel xejn jaħilfu li jgħidu s-sewwa. Min iħarrek kien jista' jkun xhud. Min jixhed falz jeħel il-piena li jkun ħaqqu l-imħarrek. Meta mhemmx xhud, l-imħarrek u dak li ħarrku jistgħu jkunu mġegħlin jaħilfu u jixhdu. Avukati fil-kawżi ma jissemmew qatt. Is-sentenza kienet tkun esegwita minnufih. Ma kienx hemm appell skond il-Liġi ta' Mosè.

P. P. SAYDON.

IT-TABOR U L-KNISJA TAS-SALVATUR

Fl-Evanġelju ta' San Mattew (XVII, 1, 2, 3) hemm miktub dal-kliem: "U wara sitt ijiem, ħa Ġesù lil Pietru lil Ġakbu u lil Ġanni, ħuh, u tellagħhom fuq ġebel għoli, għal waħd. U tbiddel quddiemhom, u idda wiċċu bħax-xemx, imma ħwejjġu saru jilmgħu bħad-dawl. U f'daqqa dehrulhom Mosè u Elija, jitħaddtu miegħu".

Dan ġara fuq muntanja għolja, maqtugħa għaliha weħedha, fil-Palestina. Il-post fejn saret it-Trasfigurazzjoni

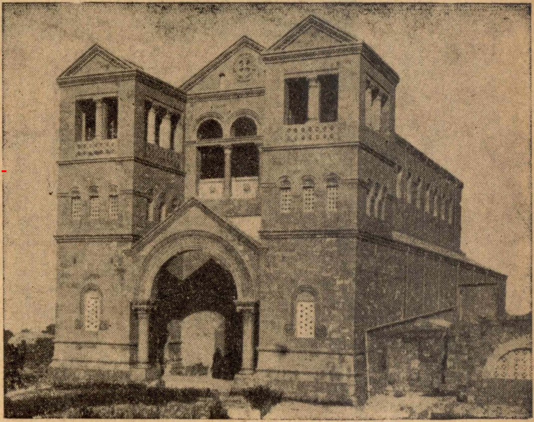

Il-Bażilka tat-Tabor.

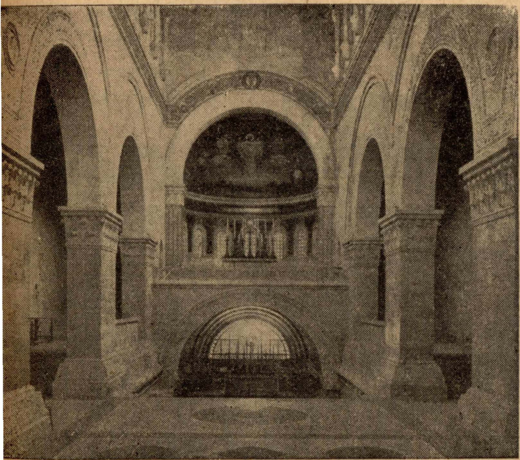

Il-Bażilka tat-Tabor, minn ġewwa. Isfel, fin-nofs tidher il-Kripta, bil-warrani tal-ħġieġ.

l-Insara baqgħu jafuh, u fuqu fis-seklu IV bnew knisja sabiħa u kbira.

Dil-knisja baqgħet wieqfa sa żmien is-Salibin, jew *Crocjati*. Imma wara ġarrafha s-sultan ta' Damask, Melek il-Ghâdel, fis-sena 1212. Ftit żmien wara, jiġifieri fis-sena 1229 l-Imperatur Federiku II għamel ħabib mas-sultan ta' l-Eġittu, Melek il-Kâmel, u qala' minn għandu l-muntanja tat-Tabor u taha lill-Insara. Dawn bnew fuqha knisja żgħira, qrib il-ħerba tal-knisja l-qadima, imma fis-sena 1263, sultan ieħor tal-Eġittu, Bibars, raġa' ħa t-Ta-